

Amerikan Yhdysvalloissa oli vuosina 1919—1933 voimassa kaikkia osavaltioita koskeva kieltolaki. Sen kumonneen perustuslain muutoksen yhteydessä joulukuussa 1933 alkoholikaupan järjestäminen säädettiin käytännöllisesti katsoen kokonaan osavaltioiden omaksi asiaksi. Pian tämän jälkeen neljä valtiota päätti pysyä kuivina ja 17 otti alkoholijuomien tukkumyynnin ja useimmat näistä myös vähittäismyynnin omaan hoitoonsa. Näitä osavaltioita alettiin kutsua kontrollivaltioiksi. Lopuista tuli ns. avoimia eli lisenssivaltioita, joissa alkoholijuomien myynnin ja jakelun hoitavat yksityiset yritykset osavaltion viranomaisten myöntämin lisenssein ja verottamina (ks. kuvio 1). Osavaltioiden oma päätäntävalta on aiheuttanut sen, että järjestelmät vaihtelevat yksityiskohdiltaan huomattavasti sekä kontrolli- että lisenssivaltioissa.

Osavaltion alkoholiasioiden ylin päättävä elin on edustuslaitos (State Legislature), joka useissa tapauksissa alistaa muutokset kansanäänestykseen yleisten vaalien yhteydessä.

Mutta päätäntävaltaa alkoholiasioissa on myös piirikunta- ja kuntatasolla. Näin samasakin osavaltiossa on alueellisia ja paikallisia eroja. Kieltolakivaltioita ei enää ole, mutta kuivia piirikuntia ja kuntia kylläkin.

Ikärajat ja verotus

Kaikissa kontrolli- ja lisenssivaltioissa ovat voimassa alkoholijuomien vähittäismyyntiä ja anniskelua koskevat ikärajat. Toinen kaikille yhteinen rajoituskeino on alkoholijuomien erityisverotus.

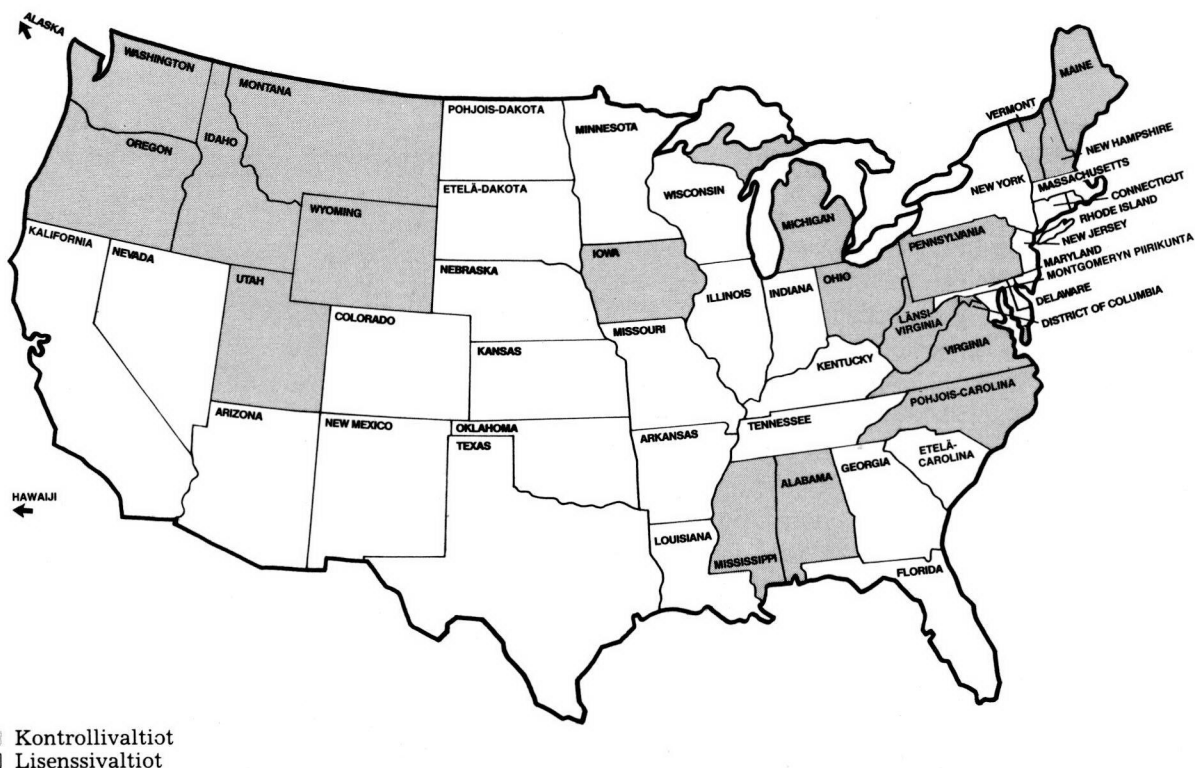
Kontrollivaltioissa ja lisenssivaltioissa (ml. Washington D.C.) vuonna 1980 noudatettuja vähittäismyynnin ikärajoja kuvaa seuraava asetus:

juomat	ikäraja	valtioiden lkm
kaikki juomat	18 19 20 21	9 12 5 <u>13</u> 39
väkevät, viinit ja tav. olut	21	
3,3 t-%:n olut	18	5
väkevät ja viinit olut	21 18	1
väkevät, väkevät viinit miedot viinit ja olut	21 18	4
väkevät olut ja viinit	21 18	1
väkevät viinit ja olut	21 19	<u>1</u> 12
yhteensä		51

Asetelmasta ilmenee, että valtioista 12 eli vajaa neljäsosa soveltaa mietoihin juomiin alhaisempaa ikärajaa kuin väkeviin juomiin. Näissä valtioissa ikärajoja ei ole viiden viime vuoden aikana muutettu. Sen sijaan useissa niissä 39 valtiossa, joissa sovelletaan samaa ikärajaa kaikkiin juomiin, ikärajoja on viime aikoina nostettu. Tämä suunta on vastavaikutusta aikaisempien vuosien ikärajojen alentamiselle ja nuorison alkoholin käytön lisääntymiselle, ja se jatkuu sekä kontrolli- että lisenssivaltioissa. — Anniskelussa noudatetaan yleensä samoja ikärajoja kuin vähittäismyynnissä.

Alkoholijuomat ovat erityisverotuksen kohteena sekä liittovaltion että osavaltioiden tasolla, joissakin tapauksissa myös kuntatasolla.

Liittovaltion alkoholijuomavero on juomaryhmittäin seuraava:

juomaryhmä	US-doll.	
väkevät juomat	10,50	US-proof-gallonilta = 3,8 l
		50 %:n alkoholia
viinit, 21—23 t-%	2,25	US-gallonilta
viinit, 14—21 t-%	0,67	US-gallonilta
viinit, —14 t-%	0,17	US-gallonilta
olut	0,29	US-gallonilta

Osavaltion perimä vero on joko rahamääräinen gallonilta tai prosenttimääräinen tuotteen hinnasta. Gallonakohtaiseksi muunneltuna ja osittain arvioituna vero on keskimäärin seuraava: väkevien juomien 4 dollaria proof-gallonilta, väkevien viinien 0,61 dollaria gallonilta, pöytäviinien 0,48 dollaria ja oluen 0,16 dollaria gallonilta. Kontrollivaltioiden veroaste on jonkin verran korkeampi kuin lisenssivaltioiden.

Kun liittovaltion ja osavaltioiden alkoholiverot ja osavaltioiden liikevaihtoverot on otettu huomioon tai arvioitu, saadaan seuraava juomaryhmittäinen ”kokonaisveroaste” 100 %:n alkoholilitraa kohden:

juomaryhmä	US-doll.
väkevät juomat	8,9
väkevät viinit	2,3
miedot viinit	2,0
olut	3,3

Väkevien juomien verotus on tämän laskelman mukaan nelinkertainen viineihin ja yli 2,5-kertainen olueen verrattuna. Olutta verotetaan ankarammin kuin viinejä.

Liittovaltion alkoholiverot eivät ole kohoineet kymmeneen vuoteen. Sen sijaan osavaltioiden veroissa on tapahtunut jonkin verran muutoksia. Kuluttajien maksamiin hintoihin on näin ollen vaikuttanut lähinnä ainoastaan valmistus- ym. kustannusten nousu. Arvioiden mukaan kuluttajan maksamista väkevien juomien hinnoista noin 50 % ja oluen hinnoista noin 20 % on erilaisia veroja. Hintapolitiikkaa ei alkoholihallintojen piirissä mielletä alkoholipoliittiseksi keinoksi niin selkeällä tavalla kuin esim. Suomessa. Olennaisiin veronkorotuksiin ei katsota olevan mahdollisuuk-

sia, sillä yleinen mielipide vastustaa niitä voimakkaasti. Tätä ei kontrollivaltioissakaan voida paljon uhmata, sillä ne ovat alkoholi-juomien myynnissä usein kilpailuasemassa lisenssivaltioihin nähden: hintaerot eivät voi olla kovin suuret eri valtioiden välillä.

Kontrollivaltiot

Kontrollivaltioita on nykyisin 18¹. Nämä ovat jäljempänä selostettavan National Alcoholic Beverage Control Associationin (NABCA) varsinaisia jäseniä. Samaa järjestelmää sovelletaan lisäksi Marylandin osavaltion Montgomeryn piirikunnassa Washingtonin kaupungin tuntumassa.

Kontrollivaltioissa asuu noin 30 % Yhdysvaltain asukkaista. Nämä käyttävät kokonaiskulutuksesta noin 25 %. Vuoden 1979 kulutustietojen mukaan lisenssivaltioissa oli väkevien juomien keskimääräinen kulutus litramääräisesti asukasta kohden laskettuna 28 prosenttia, viinien 49 prosenttia ja oluen 8 prosenttia suurempi kuin kontrollivaltioissa. Kontrollivaltioiden kulutustason alhaisuuteen vaikuttavat tietenkin monet seikat, kuten sosioekonomiset tekijät, luonnostaan ”kui- vempien” ja puritaanisempien valtioiden valikoituminen aikanaan kontrollivaltioiksi ja itse kontrollijärjestelmä jonkin verran korkeampine verotuksineen ja tiukempine jakelupoliittikkoineen. Kontrollijärjestelmän merkitystä erikseen olisi kaiketi varsin vaikeata selvittää.

Kontrollivaltiot hoitavat väkevien juomien vähittäismyynnin, useissa tapauksissa viinien ja eräissä tapauksissa oluenkin vähittäismyynnin yksinomaan omista myymälöistään, poikkeuksena tästä yksi valtio hoitaa itse kuitenkin vain tukkumyyntiä.

Niissä tapauksissa, joissa valtion myymälästä ei myydä viinejä ja/tai olutta, niiden vähittäismyynnin hoitavat yksityiset lisenssinhaltijat.

Alkoholimyymälät ovat enenevässä määrin

itsepalvelumyymälöitä. Myymälöiden tuotevalikoimat ovat runsaammat kuin Suomessa. Tämä johtuu osin siitä, että kontrollivaltiojärjestelmä on Yhdysvalloissa kritiikin kohteena. Tämä on pakottanut monopolit hyvin pitkälle menevään asiakaspalveluun.

Myymälöiden aukioloajat ovat varsin kirjavat. Kontrollivaltioissa ne ovat jossain määrin tiukemmat kuin lisenssivaltioissa. Yleisesti ottaen ne ovat kuitenkin päivittäinkin tuntuvasti pidemmät kuin meillä. Jotkut myymälät ovat auki myös sunnuntaisin ja eräät jopa ympäri vuorokauden.

Kontrollivaltioissa anniskelun hoitavat erityyppisten lisenssien haltijat, jotka ostavat juomansa osittain valtion varastoista ja/tai kaupoista, osittain tukkumyyjiltä valtion omaksumasta juomajärjestelmästä riippuen. Eräissä valtioissa anniskelu-oikeuksien lukumäärä on sidottu väkilukukiintiöihin. Myös muita rajoituksia on käytössä.

Yhtenä anniskeluun liittyvänä piirteenä on vuosikymmenien ajan ollut pyrkimys estää saluunantyyppisten anniskelupaikkojen syntyminen. Tämä johtuu saluunoihin ennen kielto lakia ja kielto lain aikana pesiytyneen väkivalta- ym. rikollisuuden pelosta. Monilla alueilla oli alkoholijuomien saaminen pitkään mahdollista ainoastaan vähittäismyynnistä. Piirikuntia, joissa on ainoastaan vähittäismyyntiä, oli vuoden 1979 lopussa vielä 333, joista 203 oli ns. lisenssivaltioissa. Anniskelu on usein sidottu ruokailuun, ja anniskelu- ja ruokamyyntin suhdetta seurataan. Kuitenkin ns. cocktail-baarit (cocktail lounges) ovat oikeastaan tuoneet saluunat takaisin.

Anniskeluaajoissa on suuria vaihteluja: toiset paikat suljetaan aikaisin, toiset taas ovat auki pitkälle yöhön, ääritapauksissa jopa ympäri vuorokauden.

Kontrollivaltion alkoholihallinnon ja kaup- pan käytännön toteuttaja on kuvernöörin kabinetin yleisten turvallisuusasiain, raha-asiain tai muun ”ministeriön” alaisuudessa toimiva osasto, toimisto tai komissio; nimitykset vaihtelevat valtioittain. Virastoa johtaa kolme valtuutettua (Commissioners), joista yksi toimii puheenjohtajana. Nämä vakanssit ovat kuvernöörin täyttämiä poliittisia virkoja, joiden haltijat saattavat vaihtua kuvernöörin mukana. Kukin valtuutettu johtaa työnjaon

¹Alabama, Idaho, Iowa, Maine, Michigan, Mississippi, Montana, New Hampshire, Pohjois-Carolina, Ohio, Oregon, Pennsylvania, Utah, Vermont, Virginia, Washington, Länsi-Virginia, Wyoming ja lisäksi Montgomeryn piirikunta Marylandissa.

mukaisesti joko yksin tai pysyvänä virkamiehenä toimivan apulaisjohtajan avustamana omia osastojaan. Päätoiminnot ovat yleensä jakelu ja varastointi, hallinto sekä valvonta. Viimeksi mainittu sektori jakautuu useimmiten alkoholilakirikollisuutta estävään osastoon (Enforcement), jonka valvojat toimivat poliisin valtuuksin, lisenssiosastoon ja lisenssin haltijoita valvovaan tarkastusosastoon (Inspection).

Osavaltioiden alkoholihallinnoilla ei ole omaa tuotantoa. Ne eivät myöskään osallistu tuotannon valvontaan, tuotteiden laadunvalvontaan, lukuun ottamatta asiakkaiden valitusten varteenottamista, teknisten tuotteiden myyntiin eivätkä niiden valmistuksen ja käytön valvontaan. Alkoholijuomien laatuvaatimukset määritellään liittovaltion tasolla, ja liittovaltion korkein alkoholiviranomainen, valtiovarainministeriön alaisuudessa toimiva alkoholi-, tupakka- ja tuliasetoimisto (Bureau of Alcohol, Tobacco and Firearms), myöntää valmistuslisenssit sekä valvoo laatua ja verotusta. Kuitenkin tuotantolaitoksilla on oltava myös osavaltion lupa.

National Alcoholic Beverage Control Association (NABCA)

Pian kieltolain kumoamisen jälkeen perustettiin osavaltioiden alkoholiasioita käsitteleväksi yhteiselimeksi järjestö nimeltään National Conference of State Liquor Administrators (NCSLA). Kontrollivaltiot erosivat tästä järjestöstä vuonna 1938 ja perustivat oman liittonsa NABCA:n. Lisäksi tähän liittoon kuuluvat liitännäisjäseninä maan johtavat alkoholijuomien valmistajat ja maahan-tuojat sekä alkoholialan teollisuus- ja kaup-paliitot, mm. väkevien juomien tuottajien neuvosto (Distilled Spirits Council of the United States, DISCUS) ja panimoteollisuuden liitto (The United States Brewers' Association). Liitännäisjäsenten on täytettävä määrätty edellytykset ja maksettava vuosimaksu. Vastapainoksi ne saavat NABCA:n tuottamaa informaatiota ja voivat omien edustajiensa välityksellä osallistua yhteisiin työryhmiin. Kaikkiaan liitännäisjäseniä on yli 180.

NABCA:n tehtävänä on olla kontrollivaltioiden yhdyssiteenä ja toiminnan koordinoija-

na, edustaa niitä liittovaltion ja teollisuuden kanssa käytävissä neuvotteluissa ja toimia yhteisenä äänitorvena julkisuudessa.

Järjestön johdossa on kahdeksi vuodeksi kerrallaan vuoroperiaatteella osavaltioiden alkoholivaltuutettujen joukosta valittava presidentti. Apuna on samoin kahdeksi vuodeksi valittu tuleva presidentti (President-elect). Hallintoneuvostoon kuuluu yksi edustaja jokaisesta valtiosta väestömäärästä riippumatta. Korkein elin on vuosikonferenssin yhteydessä pidettävä virallinen vuosikokous.

Järjestön omat asiat ja yhteistyöasiat valmistellaan ja hoidetaan pitkälti pysyvissä komiteoissa ja tilapäisissä työryhmissä. Nämä ovat nykyisin tilintarkastuskomitea, perustuslaki- ja lakiasiainkomitea, etiikka- ja menettelytapakomitea (joka mm. valmistelee uudet liitännäisjäsenanomukset), liittovaltioasiain- ja lainsäädäntökomitea, nimityskomitea, julkilausumakomitea ja laaja teollisuusasiain yhteistyöryhmä.

NABCA:n työtä valmistelee ja hoitaa käytännössä järjestön Washington D.C:ssä sijaitseva toimisto. Se palvelee jäsenvaltioita ja teollisuutta mm. julkaisemalla tuotanto-, myynti- ym. tilastoja.

Toimisto harjoittaa suhdetoimintaa ja yhteydenpitoa mm. jäsenvaltioita edustaviin liittovaltion senaattoreihin ja edustajiin, viranomaisiin ja joukkoviestimiin. Keskeisenä tavoitteena on saada jäsenvaltioiden ja järjestön mielipiteet otetuiksi huomioon niitä koskevassa tai sivuavassa lainsäädäntötyössä ja liittovaltion viranomaisten toiminnan kehittämisessä sekä monopolivaltioiden aseman puolustaminen ja vahvistaminen ilmapiiirissä, jossa esiintyy vastenmielisyyttä alkoholikontrollia kohtaan.

Virginia — esimerkki kontrollivaltioista

Virginian osavaltion asukasluku on 4,9 miljoonaa. Alkoholikontrollijärjestelmä tuli voimaan toukokuussa 1934. Se on perusmuodoltaan varsin tyypillinen.

Taulukkoon 1 on koottu laitoksen laajuutta ja toimintaa koskevia tilastoja. Laitos on yleisen turvallisuuden ministeriön alaisuuteen kuuluva osasto, jonka johdossa on kolme kuvernööriä nimittämää valtuutettua. Näiden

myyntituotot kaikkine veroineen	n. 259	milj. doll.
tuotot osavaltiolle ja paikallishallinnoille yht.	yli 100	"
josta voitto	35,3	"
osavaltion alkoholiverot	40,4	"
viiniverot	3,3	"
mallasjuomaverot	31,4	"
voitosta tuloutettiin suoraan hoitoon ja huoltoon	3,3	"
myyntimääriä		
väkevät juomat	35,3	milj. l
viinit ja siiderit	31,1	"
puhdas etyylialkoholi	52,9	tuh. l
valtion alkoholimyymälät	255	kpl
vähittäismyynti- ja anniskelulisenssit	5 081	"
viinien ja oluen vähittäismyyntilisenssit	5 418	"
täydet anniskeluoikeudet	1 437	"
oluen tukkumyyntilisenssit	108	"
viinin tukkumyyntilisenssit	60	"
lisenssipaikkojen tarkastuksia yht.	12 616	"
tarkastuksia valitusten johdosta	4 953	"
lisenssien lopulliset peruutukset	45	"
lisenssien määräaikaisten peruutukset	381	"
asettamiset koeajalle	30	"
lainvalvontatoimet		
ratsiat	1 758	kpl
pidätykset	3 507	"
tislauslaitteita löydetty (kaupungeissa 1)	177	"
tuomiot	2 712	"

puheenjohtajan, "pääjohtajan", vastuualueena on samalla hallinnollinen toimilinja. Vanhemman jäsenen alaisuudessa on jakelutoimi, johon kuuluvat myymäläverkoston ohella myös osto- ja varastotoiminnot. Nuoremman valtuutetun toimialana on kontrollilinja, johon kuuluvat lainvalvonta-, lisenssi- ja tarkastusjaostot. Esikuntaeliminä toimivat henkilö-, tilintarkastus-, tiedotustoiminta- ja turvallisuusyksiköt. Lisäksi alkoholiosastossa on toimipaikka myös osavaltion apulaisoikeuskanslerilla, joka näin voi läheltä suorittaa alkoholitoiminnan laillisuusvalvontaa ja toimia

samalla lainopillisena konsulttina.

Valtion alkoholimyymälät myyvät väkeviä juomia ja viinejä. Viinien ja oluen vähittäismyyntiä voivat harjoittaa myös lisenssin haltijat, jotka usein ovat samalla näiden juomien anniskeluyrityksiä. Lisäksi myönnetään kaikkia juomia koskevia anniskelulisenssejä.

Jakelujärjestelmä ei ole yhtenäinen koko valtion alueella, sillä piirikunnat ja kunnat ovat vuosien mittaan saaneet äänestyksessä itse valita omat järjestelmänsä. Näiden tulosten mukaisesti valtiossa on piirikuntia ja kuntia, joissa on vain oluen jakelua, oluen ja viinien jakelua, oluen myyntiä ja/tai valtion alkoholimyymälöitä, sekä sellaisia piirikuntia ja kaupunkeja, joissa ei ole täysiä anniskeluoi-keuksia.

Alkoholimyymälöiden sijoituksessa ei tarvitse erikseen kuulla paikallisia viranomaisia, mutta ohjeena on, että myymälöitä ei avata lähelle kouluja, kirkkoja eikä lastentarhoja.

Lisenssien lukumäärä ei ole sidottu väestömäärään. Lisenssit uusitaan periaatteessa vuosittain, käytännössä lähettämällä lasku vuosittaisesta lisenssimaksusta. Hylkäämistapauksessa lisenssin anojalla on oikeus ensin julkiseen paikalliseen kuulusteluun. Ellei ratkaisu tyydytä häntä, hän voi vedota keskuhallinnon kuulusteluun ja siitä edelleen oikeusistuimiin.

Lainvalvonnan kenttähenkilöstö toimii poliisin valtuuksin ja yhteistoiminnassa paikallisten sheriffien ja liittovaltion poliisin kanssa. Lisenssipaikkojen valvonnassa kiinnitetään nykyisin erityistä huomiota ikärajojen noudattamiseen.

Väkevien juomien ja viinien ikäraja on 21 vuotta. Oluen ikäraja nostettiin äskettäin vähittäismyyntissä 18:sta 19 vuoteen; anniskelussa se on edelleen 18 vuotta. Muutos on antanut erityisen aiheen valvonta- ja informaatiokampanjaan. Tähän "nuorisokampanjaan" liittyy myös jonkin verran alkoholivalistusta, jota harjoitetaan omin materiaalein sekä yhteistoiminnassa mm. kouluviranomaisten kanssa.

National Conference of State Liquor Administrators (NCSLA)

National Conference of State Liquor

Administrators (NCSLA) toimii lisenssivaltioiden¹ alkoholihallintojen yhdyssiteenä samaan tapaan kuin NABCA kontrollivaltioiden järjestönä.

Myös tämän järjestön piirissä tunnetaan huolta osavaltioiden alkoholihallintojen kontrollivallasta. Sitä uhkaavat useat aloitteet ja suunnitelmat, joilla tähdätään yleisen kielto-lain päättäneen perustuslainmuutoksen muuttamiseen tai tulkitsemiseen siten, että osavaltioiden valta vähenisi, alkoholikontrolli yhtenäistyisi ja samalla löystyisi.

Huolena ovat myös eri oikeusasteissa vireil-lä olevat jutut, joilla eräitä kontrolliviran-omaisten päätöksiä pyritään osoittamaan lainvastaisiksi ja kumoamaan. Monilla jutuilla on periaatteellista kantavuutta, koska niitä on vireillä sekä usean osavaltion että jopa liittovaltion korkeimmassa oikeudessa. Juttu-jen nostajat tukeutuvat usein ns. anti-trustila-keihin.

Florida — esimerkki lisenssivaltioista

Floridassa asuu 9,6 miljoonaa asukasta, joista noin 650 000 on eri vaiheissa Kuubasta tulleita siirtolaisia.

Alkoholiasioiden hoito kuuluu liike-elämän valvontaosaston alkoholi- ja tupakkajaostolle. Jaoston henkilömäärä on 248. Päätoimisto ja-kautuu kolmeen osaan, lisenssiosastoon, lain-valvonta- ja tarkastusosastoon sekä tarkas-tusosastoon, joka valvoo alkoholiverotusta. Paikallistoimistoja on 19.

Alkoholijuomien vähittäismyynnin ja an-niskelun hoitavat lisenssin haltijat, joita on 31 500. Lisenssejä on varsin monenlaisia, olu-en vähittäismyynnistä aina kaikkien juomien vähittäismyyntiin ja anniskeluun (package store and lounge) oikeuttaviin saakka. Lisens-

sin haltijat ostavat alkoholijuomansa tukku-myyjiltä. Väkevien juomien ja viinien tukku-myyjiä on 36 ja viinien ja mallasjuomien 137; panimoita on 4 ja väkevien juomien valmista-jia 2.

Jotkut alkoholijuomien myynti- ja anniske-luurytykset ovat ketjuja, joihin kuuluu 20—30 toimipaikkaa. Näissä on alkoholimyymälä se-kä sen yläkerrassa tai vieressä anniskelubaari, ns. lounge.

Ikäraja on 19 vuotta, johon se on nostettu äskettäin 18 vuodesta. Paitsi alaikäiselle, myynti ja anniskelu on kielletty myös päihty-neille. Todistetuista rikkomuksista seuraa li-senssin tilapäinen tai lopullinen peruuttami-nen, vakavimmissa tapauksissa myös muita rangaistuksia.

Floridassa on kiintiöjärjestelmä, jonka mu-kaan täysien lisenssien määrä riippuu väkilu-vusta: yksi lupa 2 500:aa asukasta kohden. Vuonna 1981 tuli väestönlaskennan perusteel-la myönnettäväksi yli 700 uutta lisenssiä. Ha-kijoita arvioidaan olleen noin 7 000. Tämä merkitsee poikkeuksellisen suurta työtä li-senssiosastolle. Se suorittaa alueellisen ja pai-kallisen tarveharkinnan ja tekee sen jälkeen päätökset, joista saatetaan monissa tapauksis-sa amerikkalaiseen tyyliin valittaa jopa use-aan oikeusasteeseen.

Lainvalvontaosastolle suurimman työtaa-kan aiheuttavat luvaton valmistus ja salakul-jetus. Ongelmana on myös alkoholijuomapul-lojen uudelleen täyttö laittomilla juomilla. Uusimpana ongelmana on huumausaineiden salakauppa eräiden anniskelupaikkojen yh-teydessä.

Vuonna 1980 Floridan valtio sai alkoholi-juomien veroina ja lisenssimaksuina tuloja seuraavasti:

	milj. doll.
väkevät juomat	121,2
viinit	39,5
mallasjuomat	121,7
lisenssimaksut	14,0
yhteensä	296,4

Tupakan valmisteverotuotot olivat yli 250 miljoonaa dollaria.

¹Alaska, Arizona, Arkansas, Kalifornia, Colora-do, Connecticut, Delaware, Florida, Georgia, Ha-waiji, Illinois, Indiana, Kansas, Kentucky, Louisi-ana, Maryland (pl. Montgomeryn piirikunta), Mas-sachusetts, Minnesota, Missouri, Nebraska, Neva-da, New Jersey, New Mexico, New York, Pohjois-Dakota, Oklahoma, Rhode Island, Etelä-Carolina, Etelä-Dakota, Tennessee, Texas, Wisconsin sekä District of Columbia.

Alkoholijuomien kulutus

Kokonaiskulutus alkoi kasvaa Yhdysvalloissa 60-luvun alkupuoliskolla, ja nousu oli nopeinta tuon vuosikymmenen jälkipuoliskolla. 70-luvun alkuvuosina kasvu sitten hidastui ja tasaantui vielä enemmän vuosikymmenen loppupuoliskolla. Juomaryhmittäin tarkasteltuna väkevien juomien osuus on 1970-luvulla vähentynyt ja oluen sekä viinien osuus enentynyt, viimeksi mainitun suhteellisesti enemmän. Kokonaiskulutuksesta oluella on varsin suuri osuus.

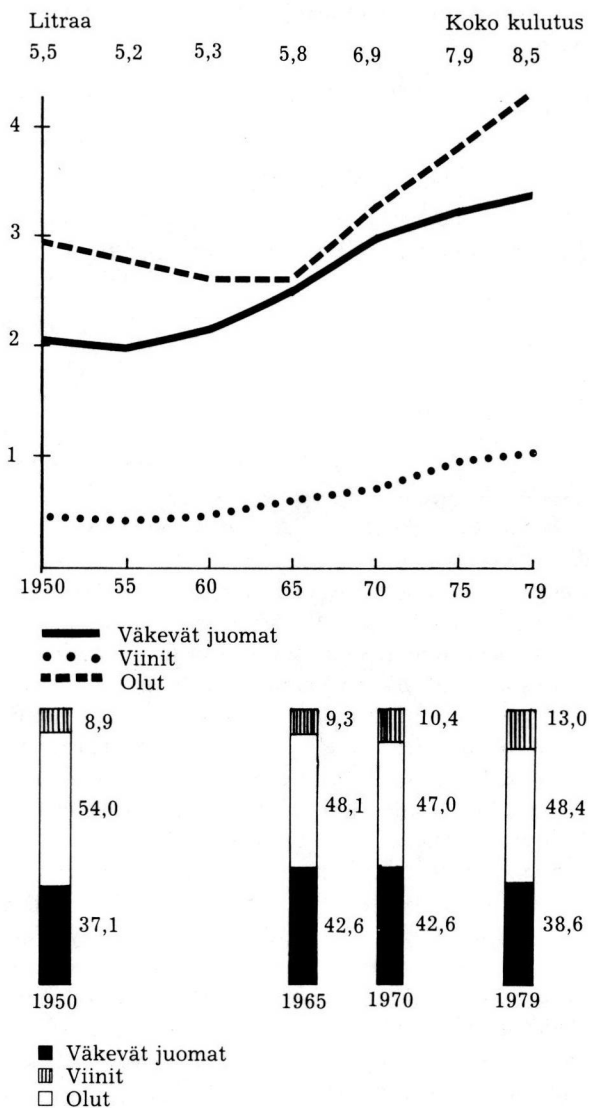
Kulutuksen kehitystä ja kolmijaon mukaisista kokonaiskulutuksen jakautumisesta esittää kuvio 2.

Yhdysvallat on niin suuri ja niin erilaisista alueista koostuva maa, että kokonaiskulutuksessa ja kulutuksen jakautumisessa juomaryhmittäin on eri osien välillä huomattavia eroja. Korkeinta kulutustasoa edustaa länsirannikko, 10,5 litraa 100 %:n alkoholina asukasta kohden. Tällä alueella myös viinien osuus on suurin, 20 %. Teollistuneimmat alueet itäran-
nikolla ja keskilännessä edustavat keskimäärin 9 litran ja maanviljelysvaltiot 8—8,5 litran kulutustasoa. Alhaisimmillaan kulutus on köyhimmillä Appalakkien alueilla, Kentuckyssä, Tennesseeessä, Mississippissä ja Alabamassa, joissa kulutetaan noin 6 litraa. Näillä seuduilla arvioidaan kuitenkin olevan eniten laitonta valmistusta.

Alkoholihaittojen ehkäiseminen

Kulutuksen kasvun aiheuttaman alkoholi-ongelman pahenemisen johdosta säädettiin 1970 alkoholin väärinkäytön ehkäisemistä koskeva laki (the Hughes Act), jonka nojalla sosiaali- ja terveysministeriön alaiseksi perustettiin kansallinen elin alkoholihaittojen selvittämistä ja ehkäisyä varten (National Institute on Alcohol Abuse and Alcoholism, NIAAA). Tämä on antanut kongressille toistaiseksi kolme selvitystä, joista tuoreimmassa, vuonna 1978 valmistuneessa, ollaan erityisen huolestuneita alkoholiongelmiensa kasvusta ja mittavuudesta. Raportin mukaan 10 miljoonalla amerikkalaisella on terveydellisiä ja sosiaalisia alkoholiongelmia ja noin 17 miljoonasta 14—17-vuotiaasta nuoresta 3,3 miljoonaa on alkoholijuomien väärinkäyttäjiä. Siinä ehdotettiin myös alkoholihaittojen estämiseksi tai vähentämiseksi lukuisia toimia, kuten hoito- ja huoltomäärärahojen, alkoholisairauksien hoitopalvelujen, valistuksen ja tutkimuksen lisäämistä.

Kuvio 2. Alkoholijuomien kokonaiskulutus Yhdysvalloissa 1950—1979 laskettuna 100 %:n alkoholiksi asukasta kohden sekä kulutusosuudet juomaryhmittäin vuosina 1950, 1965, 1970, ja 1979

nykyisin monet hallituksen rahoittamat järjestöt kamppailevat alkoholiongelmiensa ja niiden vähentämisen kanssa. Myös monet vapaaehtoisjärjestöt ja yhteisöt, ammattiliit-

tot, vakuutusyhtiöt ja alkoholijuomien valmistajat osallistuvat alkoholihaittojen torjuntatyöhön, lähinnä valistusohjelmien avulla.

Alkoholijuomien mainontaa on rajoitettu sekä liittovaltiota että osavaltioita erikseen koskevilla määräyksillä. Väkevien juomien mainonta on kokonaan kielletty tv:ssä ja radiossa.

Kirjallisuus

Brown, Mavis & Wallage, Paul: Alcoholic beverage taxation and control policies. International survey. Fourth edition. Brewers'

Association of Canada. Ottawa 1980

Miner, Charles: The origin of the control state system. Julkaisematon artikkeli

NABCA-contacts. National Alcoholic Beverage Control Association, Inc. Washington D.C. 1980

Yearbook, 11th edition. National Alcoholic Beverage Control Association, Inc. Washington D.C. 1978

44th Annual NABCA-conference. Miami, May 15—20, 1981: esitelmät

1980 Annual report. Virginia Department of Alcoholic Beverage Control. Richmond, Virginia 1980.

English Summary

Asko Haaranen: USA:n alkoholijärjestelmästä (About the Alcohol System in the US)

When the Prohibition Act was repealed in the United States in 1933, the trade in alcoholic beverages was entrusted by legislation to each state in the United States. The Prohibition Act remained in force for a time in some states, but in the main the states divided into two camps on the issue. In one, the wholesale of alcoholic beverages and, in many cases, retail sales as well, came under the jurisdiction of a state; these are referred to as control states. In the other, some states adopted a licensing system to become called open or license states. In these states the sale and distribution of alcoholic beverages are administered by private enterprises under licenses issued by state authorities. These systems in control and license states greatly differ in detail. As district and municipal authorities also wield decision-making power, regional and local differences have emerged in the alcoholic beverage trade even within a single state area.

Age limits for purchasing beverages and special alcohol taxation are applied as a means to restrict the alcohol trade in states both with control and license systems. Age restrictions, varying from 18 to 21 years according to state, were applied for all alcoholic beverages in 1981 in 39 states, including the District of Columbia. An age limit of 21 years was in force for purchasing spirits compared to a limit of 18 or 19 years of age for mild beverages in 12 states.

Alcoholic beverages are liable to special federal and state taxes and in some cases also local taxes. Taking into consideration of estimating all different

forms of taxation, the tax on liquor was fourfold when compared to wines and more than 2.5-fold in relation to beer in 1979. Federal taxes on alcoholic beverages in the United States had not been raised for ten years in 1981. Some changes had occurred, however, in state taxation. The price policy pursued in the administration of alcohol affairs is not as distinctly recognized as an alcohol policy measure restraining consumption, as is the case in Finland, for instance.

Approximately 30 percent of the population of the US reside in the 17 states with control schemes. Their share in aggregate consumption is 25 percent. The lower consumption level recorded in states with control schemes compared to states using the licensing system is explained by a number of factors, such as socio-economic factors, self-selection of naturally drier and more puritan states as control states and the control system itself with somewhat higher taxes and more stringently controlled distribution networks. The impact of the control system alone on the level of consumption cannot be as easily rationalized.

In control states, liquor, and in many cases other alcoholic beverages as well, is sold only by alcohol retail stores. On-premises beverage retailing is practised by license holders in control states. In many areas the general attitude frowns on on-premises retail, originating from the times preceding or during the prohibition era when violence and criminality gained a foothold in many bars and saloons. Districts permitting retail alone still numbered 333 at the end of 1979. Of these 203 were in states with a licensing program.

The National Alcoholic Beverage Control Association (NABCA), a joint organization for states with control schemes, liaises with federal legislators and authorities and the mass media on behalf of its members. It bears the demanding responsibility for supporting and promoting the control system in an atmosphere set against restrictions pertaining to alcoholic beverages.

The growth in the total consumption of alcohol began in the first half of the 1960s in the US, and peaked in the latter half of the same decade. In the 1970s this growth again subsided. Viewed by beverage group, the share of liquor decreased in the 1970s, while that of beer and wines increased. Beer took a large share of the aggregate consumption, or nearly half of the consumption calculated in terms of absolute alcohol.

As the United States covers a vast area composed of characteristically different states, discrepancies in aggregate consumption and its distribution between areas according to beverage group were marked. The highest consumption level, or more than 10 liters per capita in terms of 100 % alcohol,

was recorded on the West Coast. The most industrially advanced areas on the East Coast and in the Midwest are represented by an average level of consumption of 9 liters and agricultural states by 8—8.5 liters. The lowest consumption levels, or some 6 liters, have been recorded in the poorest states in the Appalachian area.

As the alcohol problem worsened in step with the growth in consumption, the Hughes Act was enacted in 1970 to prevent alcohol abuse. By virtue of this Act, a national body, the National Institute on Alcohol Abuse and Alcoholism (NIAAA), was established subordinate to the Department of Health, Education and Welfare for the study and prevention of the detrimental effects arising from alcohol use. This body has submitted reports to Congress which express concern about the wide dimension of alcohol problems. According to a report drafted in 1978, 10 million Americans suffer from health or social problems stemming from alcohol use and approximately 17 million 14—17-year-old juveniles are abusers of alcoholic beverages.